

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

STIFTELSEN SEPREPs INNSPILL TIL NASJONAL HELSE- OG SAMHANDLINGSPLAN

Kort om SEPREPs bakgrunn med psykoterapiutdanninger siden 1990

SEPREP (Senter for psykoterapi og psykososial rehabilitering ved psykoser) ble etablert som en ideell stiftelse i 1990. Bakgrunnen var erkjennelsen av at mennesker med psykoselidelser hadde behov for nye behandlings- og rehabiliteringsopplegg. SEPREP har i hele perioden mottatt støtte til driften fra Helse- og omsorgsdepartementet/Helsedirektoratet. Vi vil gjerne gi noen innspill til det videre meldingsarbeidet i departementet. Vi tar utgangspunkt i hva som er de viktigste utfordringene og hvilke tiltak som vi mener er aktuelle.

Siden starten i 1990 har SEPREP utdannet godt over 200 psykoterapeuter som jobber med individuell psykoterapi ved psykoselidelser. Det er den eneste psykoterapiutdanningen som er rettet spesifikt mot behandling av psykoser.

HOD/Hdir er godt kjent med foreninger og institutter som på egen hånd driver ulike psykoterapiutdanninger og gjør en svært betydningsfull samfunnsinnsats.

SEPREP Tverrfaglig Utdanningsprogram siden 1998

I forbindelse med Opptrappingsplanen for psykisk helse, fikk Stiftelsen SEPREP i 1998 i oppdrag av staten å utvikle og gjennomføre et landsdekkende tverrfaglig utdanningsprogram for ansatte i kommunene og spesialisthelsetjenesten som har behandlings-, rehabiliterings- og oppfølgingsansvar overfor personer med alvorlige psykiske lidelser. I over 15 år har oppdraget også inkludert utdanninger i ruslidelser og alvorlige psykiske lidelser. De siste 10 årene har utdanningen også rettet sin oppmerksomhet mot tidlig oppdagelse/tidlig intervensjon og forebygging hos ungdom. Fra 2019 er disse utdanningene overført i en virksomhetsoverdragelse til VID vitenskapelige høyskole. Til sammen har 4450 studenter pr. dags dato gjennomført utdanningen som er en meget vellykket suksesshistorie i kompetansebyggingen og samhandlingen i helse- og sosialtjenesten i hele landet, fra Alta i nord til Kristiansand i sør. Utdanningene har vært gjenstand for ulike og solide evalueringer. Disse er samlet i sin helhet her: www.seprep.no/tverrfaglig-utdanning/evalueringer/

Hva er de viktigste utfordringene i årene fremover?

SEPREP er et landsdekkende kompetansesenter som har drevet med informasjonsarbeid, videreutdanninger og aktiv brukerdeltakelse siden 1990. Vår visjon er Mening og mestring for mennesker med alvorlige psykiske lidelser. Som et ledd i dette har vi gitt ut fagbøker og laget et læringsprogram om psykoser og hva som kan hjelpe: www.seprep.no og www.sehelemeg.no

Med ovenstående som vårt utgangspunkt og et stort nettverk, nasjonalt og internasjonalt, kan vi trygt slå fast at vi i Norge har oppnådd mye solid kunnskaps- og kompetansebygging gjennom den forrige Opptrappingsplanen. De langsiktige planene med øremerkede midler over mange år har vært helt avgjørende for dette resultatet. Vi har god kontakt med et tverrfaglige nettverk av fagfolk og hører om en stadig mer stressende hverdag med et stadig større press på den enkelte tjenesteutøver i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Uten å gå for mye inn på

forklaringsmodellene her, mener vi at vekten på de økonomiske styringssystemene har fått en altfor dominerende plass på alle nivåer og at dette har gått ut over et sterkere faglig fokus. Det vi ser og hører av faglig og menneskelig slitasje som følge av stadige nye innsparingstiltak, kombinert med større behandlings- og omsorgsoppgaver, vil utgjøre en stor trussel fremover. For å motvirke denne sterkt urovekkende tendensen, må det meisles ut en overordnet, langsiktig og virksom politikk der en prioriterer tiltak for de alvorligst syke. Disse pasientene trenger at helsearbeidere fra de forskjellige nivåene i helsevesenet samarbeider om å gi god og virksom behandling/rehabilitering med kontinuitet over lang tid.

Kunnskaps- og kompetansebygging kan heller ikke sees uavhengig av den pågående og drastiske nedbygging av behandlingstilbud for mennesker med psykoselidelser som trenger trygge, gode og stabile fagfolk i arkitektoniske tilrettelagte og helende behandlingsmiljøer. De store nye sykehusene som er under planlegging over det ganske land, tar ikke de nødvendige hensyn til mennesker med de mest alvorlige psykiske lidelsene. Presset på fagfolk og familier er stort som følge av at de økonomiske hensyn stadig vekk viser seg å overstyre de faglige hensyn.

Vi i SEPREP har lenge vært bekymret for helsefagarbeidernes plass i utdanningssystemet framover. Utviklingen har gått i retning av lange utdanningsløp som utestenger helsefagarbeideren fra å delta i ordinære videreutdanninger innenfor høgskolesystemet. Vår erfaring fra tidligere år er at de deltakerne som hadde helsefagutdanning fra før, klarte seg rimelig bra i våre videreutdanninger og var ofte veldig godt motiverte gjennom hele studiet. Det er stort paradoks at de som står nærmest dem med alvorlige psykiske lidelser og deres nærmeste, ofte er de som har minst tilbud om etter- og videreutdanning innen fagfeltet. Dette er en sak som har opptatt oss i SEPREP helt siden vi startet med utdanninger. Derfor skal vi i det følgende være ganske konkrete på forslag til tiltak.

Hvilke tiltak er aktuelle?

Vi foreslår å styrke fagskoleutdanningenes plass i praksis og strategisk arbeid.

Meld. St.9 (2016-2017) sier at fagskoleutdanningen er en viktig del av kunnskapssamfunnet og Stortinget gjorde det klart at de ønsker å heve statusen på fagskoleutdanningene. Vi mener at sentrale myndigheter nå kan sikre en konkret nasjonal satsing på helse- og omsorgsfeltet. Stiftelsen SEPREP ønsker sammen med andre sentrale aktører som Fagforbundet, KS og nasjonalt råd for fagskolene, å bidra i utformingen av en ny og målrettet studieplan for de som arbeider med de mest alvorlig psykisk syke i kommunene/bydelene.

Med utgangspunkt i vår praksisnære nettverksmodell rundt i landet, kan vi også være på tilbudssiden og hjelpe myndigheter i utformingen av nye aktuelle og utdanningsløp tilpasset nye nasjonale planer for psykiske helse- og rusfeltet. Det er omfattende behov for god og oppdatert kompetanse på fagfeltet. Med en nasjonal satsing over en lengre periode, kan «SEPREP-modellen» tas i bruk for å drifte fagskoleutdanninger over hele landet. Det må settes av nødvendige øremerkede midler for å oppnå de ønskede resultater og det må til en overordnet nasjonal styring av dette kunnskapsløftet. Vi bidrar gjerne til dette.

Styrke økonomien i og forutsigbarheten for etter- og videreutdanninger innen psykisk helsevern som får støtte over statsbudsjettet, jfr. kap. 765 post 73.

Det vises til brev til HOD/Hdir av 8. juni 2022 fra Samarbeidsrådet for etter- og videreutdanning i psykisk helsevern. Samarbeidsrådet, hvor Stiftelsen SEPREP er representert, har ønsket å møte HOD/Hdir for å drøfte utviklingen og prioriteringene når det gjelder finansieringen av instituttene og hvordan vi fremover kan sikre god og bred kompetanseutvikling innen psykisk helsevern, rus og avhengighet. Brevet sier dette om utdanningenes plass og statlig støtte:

«Våre utdanninger er vel etablert i psykisk helsevern, mange helt tilbake til tidlig 80-tall. Majoriteten av utdanningskandidatene arbeider i spesialisthelsetjenesten, men et økende antall arbeider i primærhelsetjenesten (inkludert barnevern og familievern) og på øvrige offentlige og private helsearenaer. Utdanningene inngår i ulike spesialiteter og fører til en kompetanse som ikke kan oppnås gjennom profesjonsutdanninger ved høyskole og universitet. Instituttene sikrer dessuten kvalifisert veilederkompetanse i tillegg til levende fagmiljøer, som igjen sikrer god fagutvikling og nødvendige faglige nettverk for helsepersonell over hele landet.

Samarbeidsrådet er i økende grad bekymret for utviklingen av den statlige støtten til disse utdanningene. Vi ser en sterkt nedadgående trend til tross for kompetanseløft og politiske signaler om å satse på psykisk helsevern. Det er nå større behov enn noen gang både for kompetent behandling og en langsiktig plan for å ivareta en høy spesialistkompetanse innen psykisk helsevern. Det har vært et politisk valg å delfinansiere private institutter og stiftelser for å tilby et, for mange, pålagt spesialiseringsforløp og for andre sterkt nødvendig kompetansehevende etterutdanning. Psykisk helsevern, rus og avhengighet er dessuten lagt opp til å være tverrfaglig slik at muligheten for tverrfaglige etter- og videreutdanninger innen alle helseprofesjoner er nødvendig.»

Sammen med de andre institutter og foreninger som driver etter- og videreutdanninger innenfor psykisk helse- og rusfeltet, foreslår vi helt konkret at staten må følge opp og støtte faglig og økonomisk dette viktige arbeidet som i stor grad drives på frivillig basis landet rundt. Vi i Stiftelsen SEPREP stiller oss til myndighetenes disposisjon videre i dette nasjonale arbeidet.

Vennlig hilsen

Eivind Eckhoff
styreleder

Gunnar Brox Haugen
daglig leder

Oslo, 14. september 2022

Gjenpart:
Samarbeidsrådet for institutter og foreninger
Fagforbundet ved Tonje Thorbjørnsen
Nasjonalt råd for fagskolene